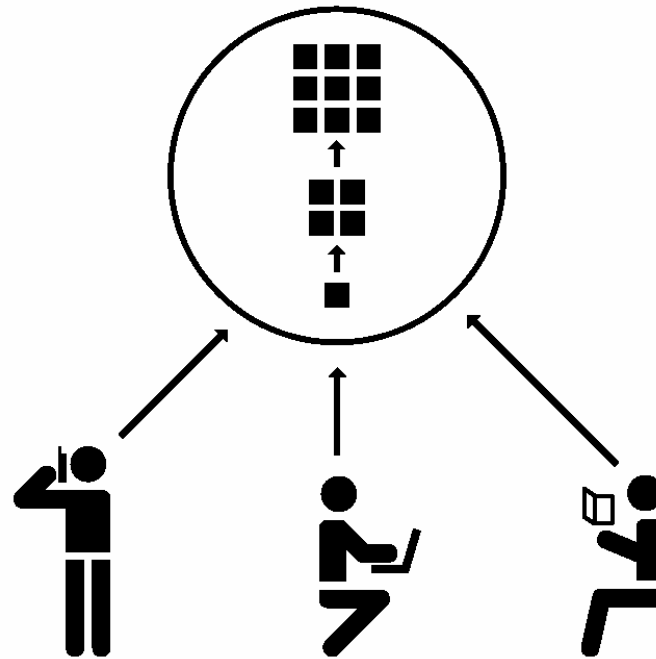

Tieto- ja viestintäteknikka innovatiivisten tietokäytäntöjen tukena

Kai Hakkarainen

Centre for Research on Learning and Knowledge building

Department of Psychology, University of Helsinki, Finland

ADVANCES IN LEARNING
AND INSTRUCTION SERIES

Communities of Networked Expertise

Professional and
Educational Perspectives

*Kai Hakkarainen, Tuire Palonen,
Sami Paavola and Erno Lehtinen*

ISBN: 0080445411

tutkiva oppiminen

Järki, tunteet ja
kulttuuri oppimisen
syttyttäjinä

Kai Hakkarainen
Kirsti Lonka
Lasse Lipponen

ISBN: 951-0-28186-7

tutkiva oppiminen käytännössä

Matkaopas opettajille

Kai Hakkarainen

Marianne Bollström-Huttunen

Riikka Pyysalo

Kirsti Lonka

ISBN: 951-0-25866-0

Knowledge-Practices Laboratory (KP-lab) – Integroitu EU-hanke

- 6th Framework Research Programme of European Community
 - Information Society Technologies (IST) program
 - Technology Enhanced Learning (TEL) call
- Sopimusneuvottelut käynnissä
 - Koordinaattori Liisa Ilomäki (University of Helsinki)
 - Tieteellinen koordinaattori Kai Hakkarainen (UH)
 - Tekninen koordinaattori Hannu Markkanen (Espoo-Vantaa tekninen instituutti)

Tietokäytäntöjen laboratorio rakentuu seuraavien hankkeiden varaan...

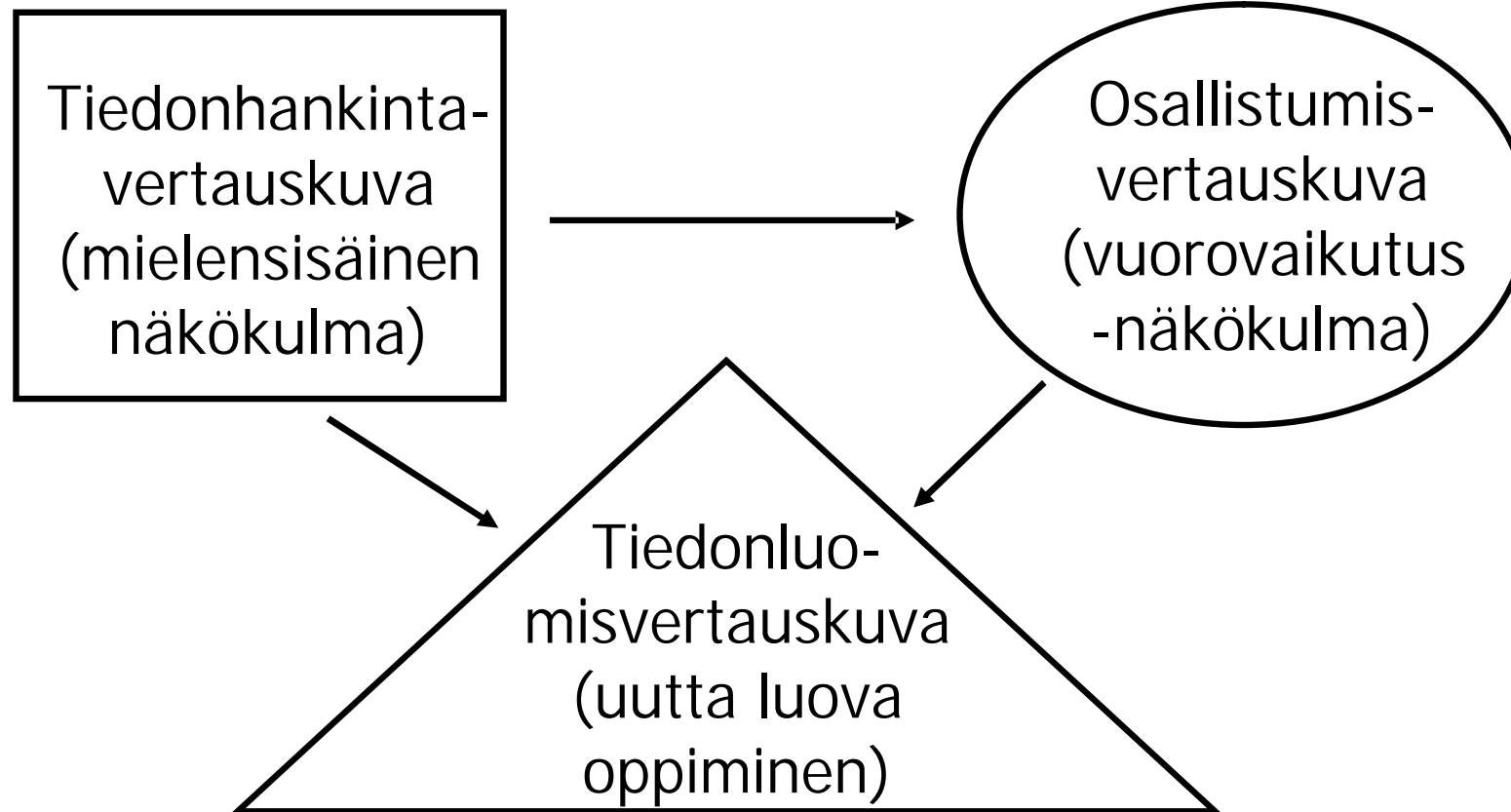
- Tiedonrakentamisen teoria sekä CSILE ja Knowledge Forum -kokemukset
- Tutkivan oppimisen teoria, CL-NET ja ITCOLE projektit ja FLE -kokemukset
- Kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria ja muutoslaboratoriointerventiot
- Göte Nymanin kehittämä yliopisto-opetuksen tietotyömalli ja sen monivuotinen kehittäminen
- NetPro hanke ja yhteisöllisen oppimisen kokemukset ammattikorkeakouluista
- Korkeakouluopiskelijoiden oppimisstrategioiden ja käytäntöjen tutkimus (Kirsti Lonka)

Maailma muuttuu...⁽¹⁾

1. Informaatioyhteiskunta (informaation käsittely, välittäminen ja hyödyntäminen)
2. Tietoyhteiskunta (asiantuntijan tieto ja korkeatasoinen osaaminen)
3. Innovaatioyhteiskunta (tekniset ja sosiaaliset innovaatiot, uutta luova oppiminen, avoimuus uusille ajatuksille)

⁽¹⁾ Levonen, 2004; VTT 2004)

Asiantuntijuuden ja oppimisen vertauskuvat

Oppimisen vertauskuvat ja korkeakoulujen muutoshaasteet

- Tiedonhankintänäkökulma: mitä uusia haasteita asettuu yliopiston tuottamalle asiantuntijuudelle muuttuvassa maailmassa?
- Osallistumisnäkökulma: kuinka opiskelu tukee asiantuntijaksi oppimista tukevan yhteisön ja verkoston muodostumista ja vastaavan identiteetin rakentumista?
- Tiedonluomisnäkökulma: kuinka opiskelu tukee uutta luovaa oppimista ja tutkimustaitojen kehitystä?
- Mikä on TVT:n rooli näiden prosessien tukemisessa?

Knowledge-Practices Laboratory (KP-Lab)

Tietokäytäntöjen laboratorio

- Tietokäytännöt: = innovatiiviset sosiaaliset käytännöt, jotka liittyvät uutta luovaan työskentelyyn tiedon kanssa.
- Tietokäytäntöjen laboratorio: prosessi, jonka aikana iteratiivisesti jalostetaan tällaisia käytäntöjä
- Keskeisenä lähtökohtana innovatiivisten tietokäytäntöjen ja niitä tukevan teknologian yhteiskehitys (coevolution).

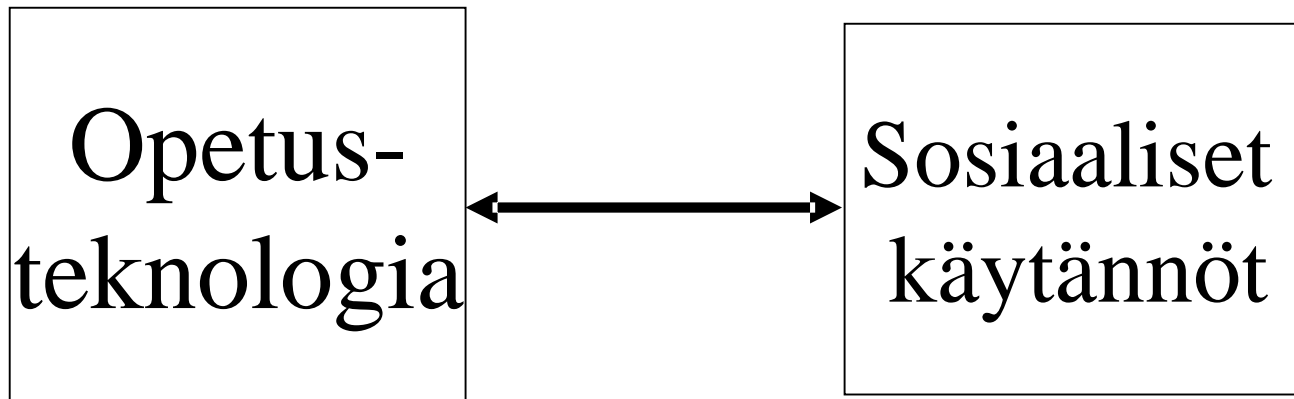
Tutkiva verkko-oppiminen

- Tavanomaisen opetuksen tukeminen innovatiivisen oppimisteknologian avulla
- Tiimi- ja verkostotyöskentelyä tukevan yhteisöllisen teknologian (groupware) käyttämistä tutkivan oppimisen tukena
- Tietokoneavusteinen yhteisöllinen oppiminen
 - Yhteisen työskentelyavaruuden (yhteisöllinen muistikirja) tarjoaminen oppijoiden tueksi
 - Oppimisprosessin jakamisen ja oppimisyhteisön sisäisen vuorovaikutuksen tukeminen
 - Dialogi oppimisyhteisön jäsenten ja heidän työskentelynsä kohteena olevien ideoiden välillä
 - Verkostoituminen asiantuntijakulttuurien kanssa

Teknologian tukeman oppimisen rajoituksia

- TVT:n sovellutukset tukevat lähinnä tiedonhankinnan ja välittämisen prosesseja
- Ohjelmistoja hankitaan teknisen ylläpidon pikemmin kuin pedagogiikan perusteella
- Innovatiivisen opetusteknologian kokeilut satunnaisia, kurssikohtaisia ja lyhytjännitteisiä (sekä teknologia että pedagogiikka osanottajille uutta)
- Opiskelijoiden osallistuminen epätasaisesti jakautunutta eivätkä tulokset aina johda kokoavan ymmärryksen syntymiseen

Sosiaaliset käytännöt opetusteknologian ytimeen

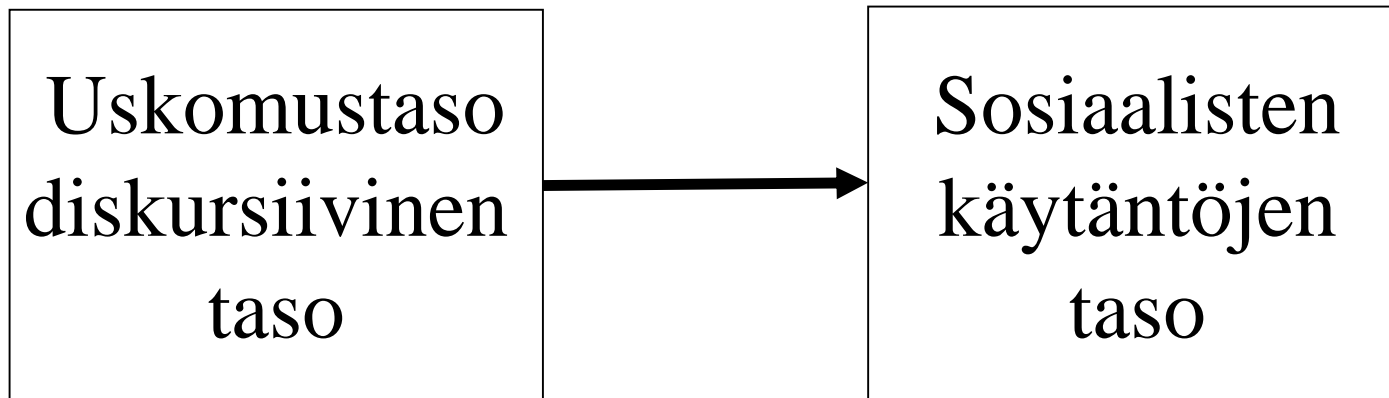

- TVT tukee oppimista vain muuntuneiden sosiaalisten käytäntöjen välityksellä. Tämän takia haluamme asettaa tietokäytännöt teknologian tukeman oppimisen ja työn ytimeen.

Oppiminen sosiaalisena käytäntönä (Marton & Trigwell, 2000)

- § Tutkiva verkko-oppiminen edellyttää sitä tukevien sosiaalisten käytäntöjen luomista
- § Sosiaaliset käytännöt määräävät sen mitä opitaan
- § Oppimisyhteisö on joukko ihmisiä, joka osallistuvat jaettuun sosiaaliseen käytäntöön
- § Sosiaalinen käytäntö muuttuu osanottajien oppiessa ja osanottajat oppivat sosiaalisen käytännön muuttuessa
- § Oppiminen on sosiaaliseen käytäntöön osallistumisen sivutuote

Sosiaaliset käytännöt oppimisen ytimenä

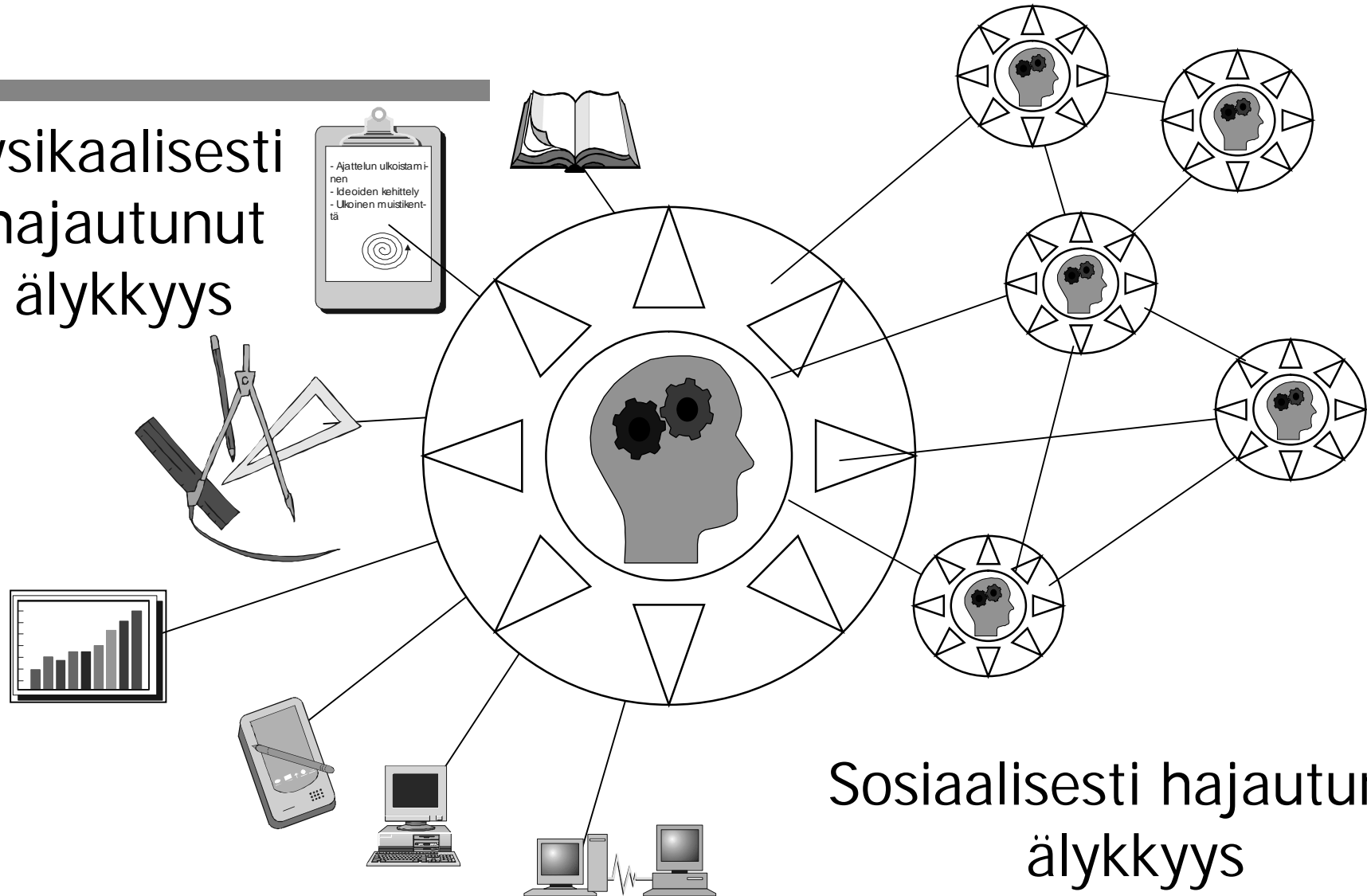
- Oppimiseen liittyvien **uskomusten** (oppimiskäsitykset) analysointi ei riitä, vaan tutkijoiden on eriteltävä opiskelijoiden TVT:n tukemia kehittyviä **tietokäytäntöjä**. Sosiaaliset käytännöt muuttuvat hitaasti, joten tutkimuksessa täytyy nojautua pitkittäistutkimukseen.

Prosessisuuntautunut oppimistutkimus

- § KP-Lab -hankkeessa kehitetään ja testataan prosessisensitiivisiä menetelmiä tietokäytäntöjen tukemiseksi ja arvioimiseksi
- § Mobiilivälineiden varassa taltioidaan osanottajien oppimistoimintaa, virtauskokemuksista, kehittyviä henkilökohtaisia projekteja ja verkostosuhteita.
- § Oppimisprosessiensa aikana osanottajat pitävät mobiililaitteiden varassa päiväkirjaa dialogisesta toiminnastaan ja kohtaamistaan haasteista ja jännitteistä.
- § Tietokäytäntöjen muutosten pitkittäistutkimukset ja aikasarja-aineiston kerääminen muodostaa keskeisen osan hankkeesta.

Hajautetun älykkyyden muotoja

Fysikaalisesti
hajautunut
älykkyyys

Sosiaalisesti hajautunut
älykkyyys

Älyllisen toiminnan proteesit

- § Kognitiivinen kuorma voidaan jakaa ihmisten ja ulkoisten ajattelun apuvälineiden kanssa
- § Älykästä toimintaa tukevat apuvälineet tai tekoraajat
- § Älyllisten toimintojen delegoiminen artefakteille

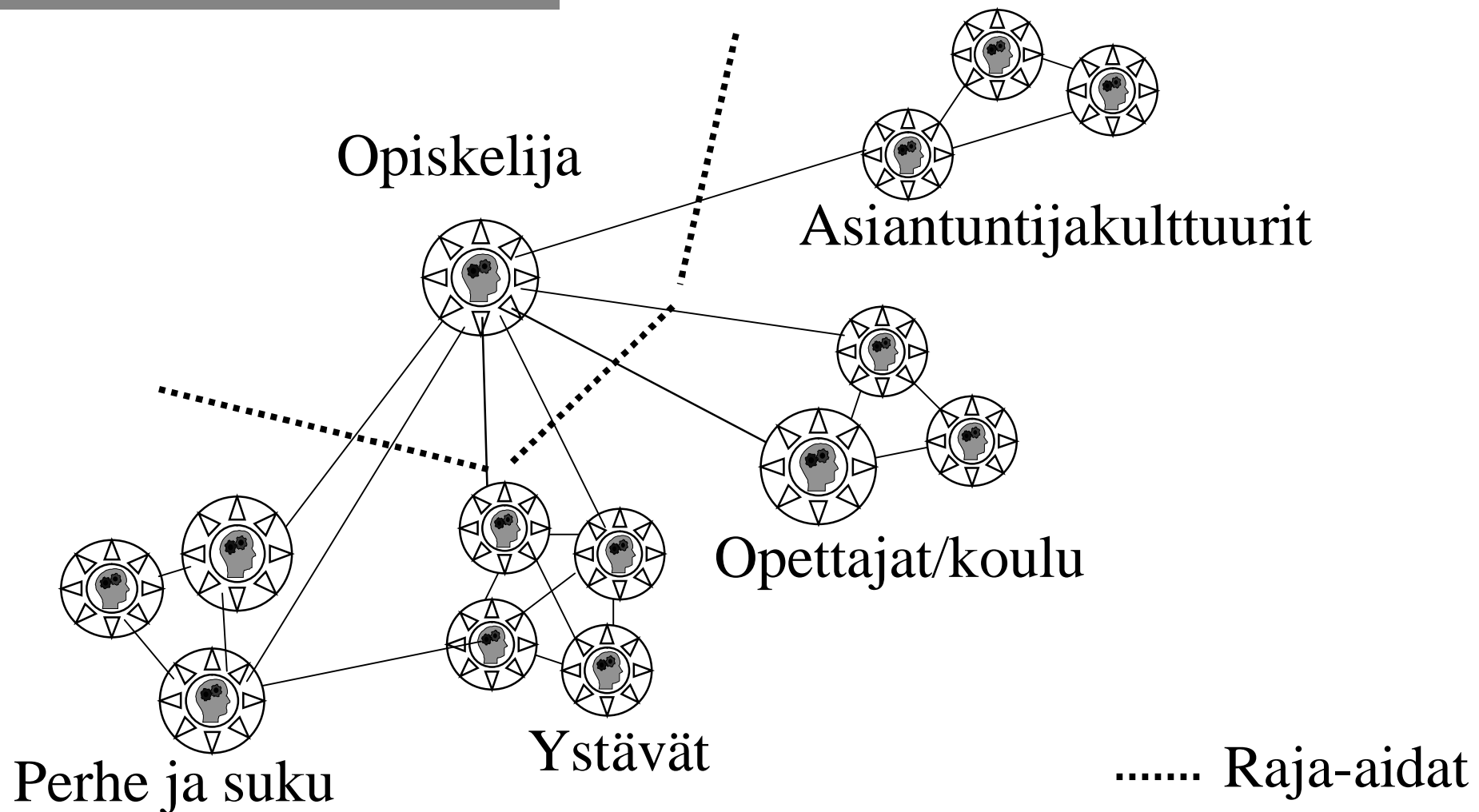
Tiedonrakentamisen ja tietämyksen jakamisen proteesit

- Verkstopohjaiset oppimisympäristöt tarjoavat tiedon rakentamisessa ja jakamisessa tarvittavia työvälineitä
- Jaettu työskentelyavaruus ideoiden kehittämiseksi, jakamiseksi ja visuaaliseksi organisoimiseksi
- Yksilöllistä ja yhteisöllistä opiskelua tukeva kollektiivinen muisti

Luova älyllinen sopeutuminen

- Älykästä toimintaa tukee älyllisten proteesien hitsautuminen tai valautuminen yksilön älylliseen järjestelmään.
- Älyn ja teknologian symbioosi edellyttää pitkäaikaisessa harjoittelussa tapahtuvaa luovaa älyllistä sopeutumista.
- Älyllisten ja materiaalisten prosessien risteytyminen.
- Ihmisen ja teknologian suhde jännitteinen (harmonia/ristiriidat vuorottelevat).

Rajojen rikkominen/siirtymät opiskelussa

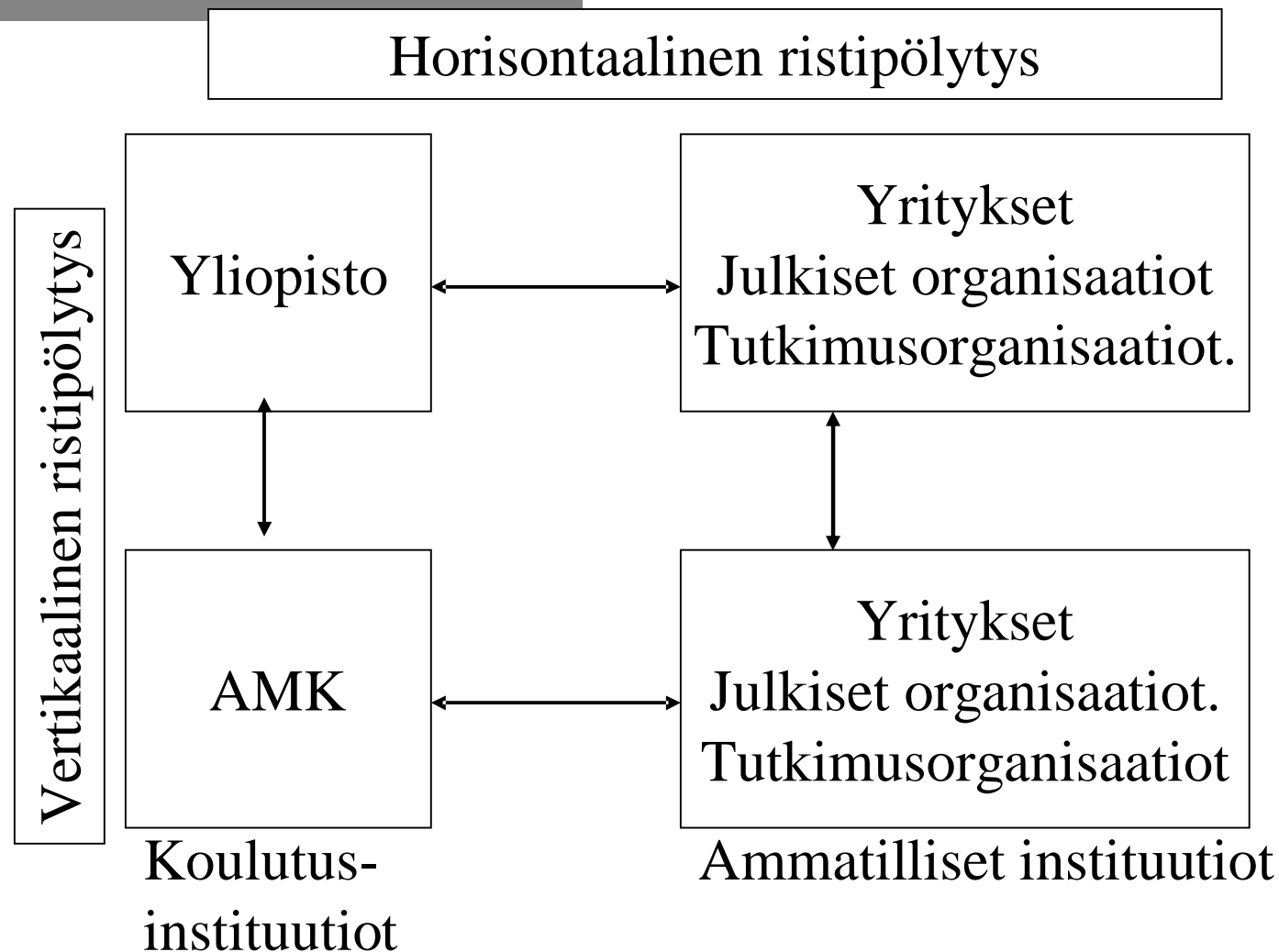
Yliopisto-opetuksen tietotyömalli (Göte Nyman ja hänen työtoverinsa)

- Opettaja toimii kuin tietointensiivisen yrityksen johtaja
- Opiskelijat järjestäytyvät tiimeiksi, joissa jokaisessa on tiiminvetäjä
- Kurssin aikana ratkaistaan monimutkaisia ongelmia todellisten asiantuntijakulttuurien (yritykset, julkiset organisaatiot, tutkimuslaitokset) tarpeisiin
- Opiskelijat toteuttavat oppilaitoksen ulkopuolisia kenttätutkimuksia haastatellen asiantuntijoita ja videoiden heidän käytäntöjään
- Tiimivetäjistä koostuva johtotiimi vastaa asiakassuhteista ja koordinoi tulosten raportointia
- Toimintaa tukevat mobiili-välineet ja yhteisenä työskentelyavaruutena toimiva verkostopohjainen oppimisympäristö

Symmetrinen tietämyksen edistäminen (Scardamalia, 2001)

- Oppilaitokset tuovat uusia käsitteitä ja menetelmiä asiantuntijaorganisaatioihin.
- Asiantuntijaorganisaatiot puolestaan auttavat oppilaitoksia hahmottamaan asiantuntijatyön nyky- ja tulevaisuushaasteita.
- Vastavuoroisen tietämyksen jakamisen tapaustutkimukset

Tietokäytäntöjen vertikaalinen ja horisontaalinen ristipölytytys

Kp-Lab teknologia

- Luoda joustava ja laajennettavissa oleva avoimeen lähdekoodiin perustuva oppimisympäristö.
- Joustavasti keskenään toimivien sovellutusten järjestelmä.
- Trialogisen oppimisen semanttiset sovellutukset, jotka auttavat organisoimaan yhteisöllisiä ponnistuksia tiedon edistämiseksi.
- Reflektiivisten ammattikäytäntöjen semanttiset sovellutukset, jotka tukevat tietokäytäntöjen refleктоimista ja uutta luovaa, ekspansiivista oppimista.

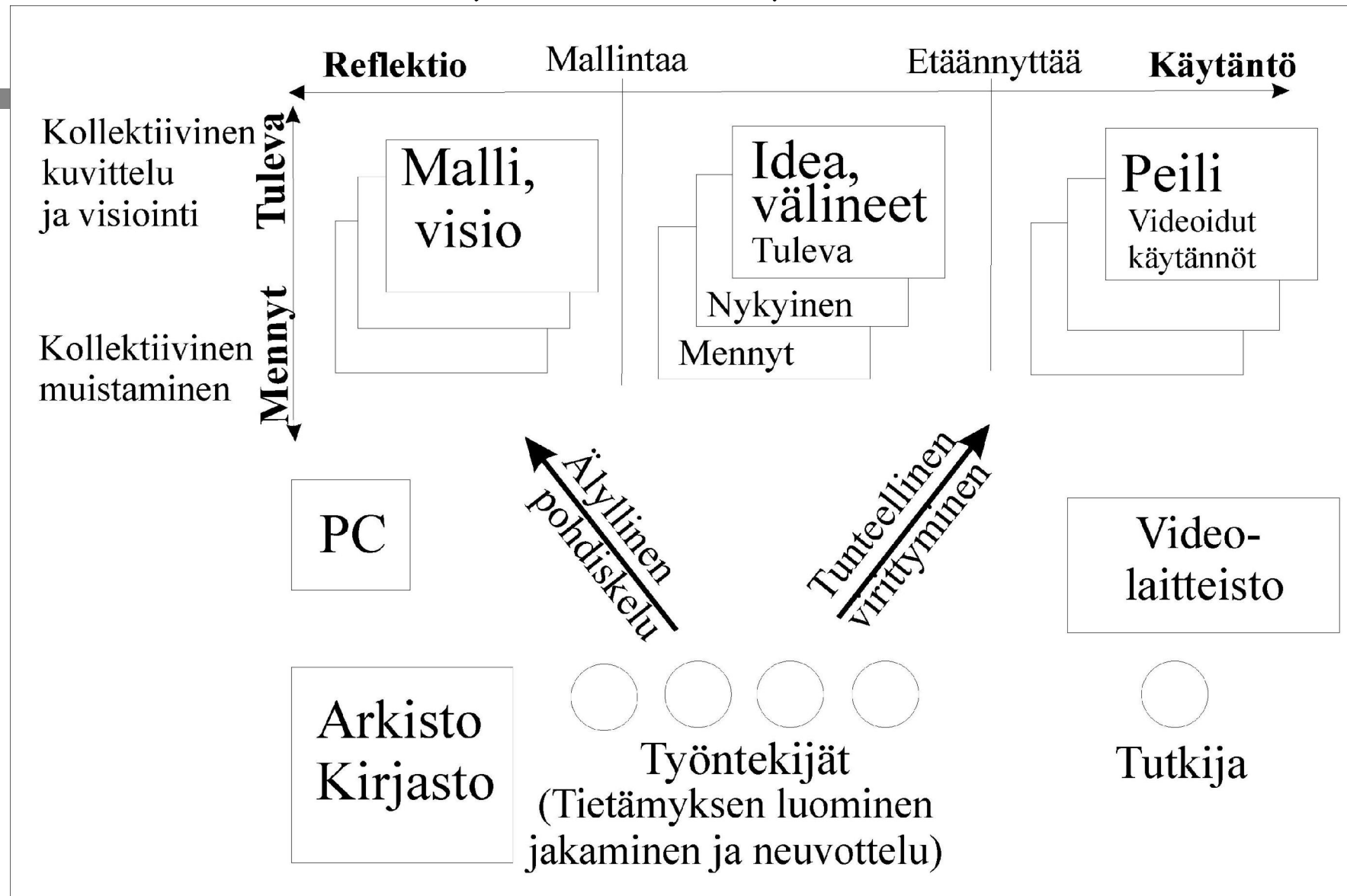
Trialogisuus/kohteellisuus

(Paavola & Hakkarainen, painossa)

- Innovatiiviset tietoyhteisöt organisoituneet joidenkin yhteisten kohteiden kehittämisen ympärille
- Kohteet voivat olla käsitteellisiä artefakteja, konkreettisia tuotteita, käytäntöjä tai projekteja
- Osanottajien vuorovaikutus usein välittynyt kohteiden kautta
- § Kohteet muuttuvat dynaamisesti ja voivat erota osanottajasta toiseen
- § Trialoginen oppimisteknologia tarjoaa välineitä jaettujen tietoartefaktien luomiselle, kehittämiselle, jakamiselle ja syntetisoimiselle

Muutoslaboratorion osatekijät

(Virkkunen et. al.)

Virtuaalinen muutoslaboratorio

- TVT-pohjaiset välineet, jotka tukevat sosiaalisia yhteisöjä tietokäytäntöjen tekemisessä näkyviksi, niiden reflektomisessa ja muuntamisessa.
 - Yhteisten tietoartefaktien luominen, kommentoiminen ja kehittäminen
 - Muutoslaboratorion interventioita edeltävä ja seuraava verkkokeskustelu
 - Sosiaalisen yhteisön kollektiivinen muisti
 - Videoitujen tai muiden peiliaineistojen käsittely ja kommentointi
 - Välineet toimintajärjestelmien ja niiden verkostojen analysoimiseksi ja reflektomiseksi
- Todellisen pikemmin kuin virtuaalisen yhteisön työkalupakki

Kutsu osallistua yhteisölliseen "trialogiin" KP-Lab:n kanssa

- Hanke on suuntautunut ulospäin luomaan aktiivisesti "trialogia" erilaisten ulkoisten yhteisöjen kanssa
 - § KP-Lab kurssien järjestäminen ja teknologian kokeileminen
 - § Yhteisten symposiumien ja konferenssien järjestäminen
 - § Yhteisten julkaisujen tekeminen
 - § Uusien rinnakkaishankkeiden käynnistäminen (e.g., EC-Canada, EC-Asia)
 - § Jaetut ohjelma moduulit ja sovellutukset
 - § Jaetut tutkimusinstrumentit
 - § Yhteiset tutkimushankkeet ja yhteisaineistojen hankinta
- § Käytännöllisesti kaikki mitä hankkeessa luodaan on jaettavissa!

Tiedonkäsittelyn tasot

(Carl Bereiter)

- Tahaton oppiminen
 - Oppiminen kognitiivisen toiminnan sivutuotteena
 - Jokapäiväinen elämä ja pääosa työssä oppimisesta
- Tietoinen oppiminen
 - Tietojen ja taitojen järjestelmällinen laajentaminen ja kehittäminen
 - Osaamisen rajojen tiedostaminen
- Tiedon rakenteleminen
 - Uuden tiedon luominen